

วัดโคกพระยา (ภาพประกอบ)

ภาพ : เจดีย์องค์ประธานหลังวิหารหรือพระอุโบสถวัดโคกพระยา ซึ่งเป็นวัดที่ "วัน วลีต" ระบุไว้ในจดหมายเหตุว่า เป็นสถานที่ที่ใช้สำหรับสำเร็จโทษกษัตริย์และเชื้อพระวงศ์ชั้นสูงในสมัยกรุงศรีอยุธยา!!

“วัดโคกพระยา”

ดร.สุรพล ชามาตย์

นายกสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ในพระบรมราชูปถัมภ์

“จากมาตราที่ ๒๐๑ ของกฎหมายเทศบาล ซึ่งตราขึ้นในแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ได้ระบุอย่างชัดเจนว่าการสำเร็จโทษเชื้อพระวงศ์ ให้กระทำที่วัดโคกพระยา” บทคำพูดดังกล่าวผมได้ถอดออกมาจากป้ายชื่อ “วัดโคกพระยา” ซึ่งระบุคำพูดอธิบายประวัติบนป้ายโดย กรมศิลปากร ทำให้ผมดีใจเป็นอย่างยิ่งที่ผมมาไม่ผิด “วัด” ผมมีความสนใจประวัติศาสตร์ของกรุงศรีอยุธยาเป็นอย่างยิ่ง มาตั้งแต่เด็กและพอเริ่มชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ท่านอาจารย์สมเพชร คำมูล อาจารย์ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ให้กับผม ท่านได้สอนเล่าเรื่องราวของประวัติของกรุงศรีอยุธยาได้อย่างดีเยี่ยม โดยเฉพาะเรื่อง “วัดโคกพระยา” วัดแห่งการสำเร็จโทษพระมหากษัตริย์ และเจ้านายเชื้อพระวงศ์ชั้นสูงของกรุงศรีอยุธยา ท่านอาจารย์สมเพชรฯ ได้อธิบายว่า เมื่อมีเหตุการณ์เกิดการช่วงชิงจนมีการเปลี่ยนแปลงแผ่นดินของกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา ท่านจะลงท้ายคำพูดอยู่เสมอว่า “แล้วนำไปสำเร็จโทษด้วยท่อนจันทน์ ณ วัดโคกพระยา ตามราชประเพณี” ทำให้ผมสงสัยว่า วัดโคกพระยานี้ตั้งอยู่ที่ไหนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีวัดอยู่มากมายหลายร้อยวัด และทำอย่างไรที่เราจะได้ไปเห็นวัดโคกพระยาแห่งนี้ได้ เพื่อกราบถวายบังคมอดีตพระมหากษัตริย์ แห่งกรุงศรีอยุธยา ณ วัดแห่งนี้ ซึ่งนี่เป็นความคิดที่อยากจะเห็นวัดโคกพระยา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๙ หรือ ๔๑ ปี ที่ล่วงมาแล้ว

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ผมได้ไปปฏิบัติงานอยู่ที่จังหวัดหนองบัวลำภู ในช่วงบ่ายวันหนึ่ง ตอนมีเวลาว่าง “วัดโคกพระยา” ได้เข้ามาอยู่ในความคิดผมอีกครั้งหนึ่ง ผมจึงได้ค้นคว้า ศึกษาและหาข้อมูลต่างๆ จนครบถ้วน ชัดเจน แล้วออกเดินทางสู่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วัดโคกพระยา ตั้งอยู่ตำบลลุมพลี บริเวณฝั่งทางตะวันตกเฉียงเหนือ ของวัดหน้าพระเมรุ และอยู่บริเวณด้านหลังทางด้านทิศเหนือของวัดหัตถาวาส วัดโคกพระยานี้ ได้ถูกขึ้นบัญชีเป็นวัดร้างครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๗ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ระบุชื่อ “วัดโคกพญา” มีเจดีย์ทรงระฆังเป็นประธานของวัด ด้านหน้าเจดีย์ประธานเป็นวิหาร หันหน้าไปทางทิศตะวันออก เป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดกว้าง ๑๓.๘๐ เมตร ยาว ๒๒.๕๐ เมตร มีฟาโลทางด้านทิศเหนือและทิศใต้ โดยจากการศึกษาทางโบราณคดี พบว่าวิหารหลังนี้มีการก่อสร้างทับซ้อนกันถึง ๒ สมัย และสิ่งที่ผมแน่ใจว่าวัดนี้เป็น “วัดเมรุโคกพญา” เนื่องจากมีที่ตั้งอยู่ตรงข้ามพระราชวังโบราณ ซึ่งห่างกันเพียงไม่เกิน ๑ กิโลเมตร ของระยะทางตรง โดยหากข้ามแม่น้ำลพบุรีออกไปทางฝั่งทิศเหนือของพระราชวังโบราณ สำหรับการสำเร็จโทษด้วยท่อนจันทน์นั้น ได้กำเนิดขึ้นในปี พ.ศ. ๑๙๑๕ หรือ ๒๓๕ ปีที่ผ่านมา พระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐกล่าวว่า “พระเจ้าทองล้าน พระราชบุตรได้เสวยราช ณ กรุงศรีอยุธยาได้ ๗ วัน สมเด็จพระรามาธิบดียกพลมาแต่เมืองลพบุรี ขึ้นเสวยราชสมบัติ แล้วให้สำเร็จโทษเสีย” ซึ่งต่อมาในรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ จึงได้กำหนดกฎหมายเทศบาลขึ้น ในการสำเร็จโทษเชื้อพระวงศ์แห่งกรุงศรีอยุธยา ให้กระทำที่วัดโคกพระยา และจากการสืบค้นข้อมูล พบรายพระนามที่ถูกสำเร็จโทษด้วยท่อนจันทน์ และฝัง ณ วัดโคกพระยา โดยมีข้อมูลดังนี้

- สมเด็จพระเจ้าทองล้าน พระมหากษัตริย์พระองค์ที่ ๔ แห่งกรุงศรีอยุธยา

- สมเด็จพระรัชฎาธิราช พระมหากษัตริย์พระองค์ที่ ๑๒ แห่งกรุงศรีอยุธยา
- สมเด็จพระยอดฟ้า พระมหากษัตริย์พระองค์ที่ ๑๔ แห่งกรุงศรีอยุธยา
- สมเด็จพระศรีเสาวภาคย์ พระมหากษัตริย์พระองค์ที่ ๒๐ แห่งกรุงศรีอยุธยา
- สมเด็จพระเชษฐาธิราช พระมหากษัตริย์พระองค์ที่ ๒๒ แห่งกรุงศรีอยุธยา
- สมเด็จพระอาทิตย์วงศ์ พระมหากษัตริย์พระองค์ที่ ๒๓ แห่งกรุงศรีอยุธยา
- สมเด็จพระเจ้าฟ้าไชย พระมหากษัตริย์พระองค์ที่ ๒๕ แห่งกรุงศรีอยุธยา
- สมเด็จพระศรีสุธรรมราชา พระมหากษัตริย์พระองค์ที่ ๒๖ แห่งกรุงศรีอยุธยา
- พระเจ้าขวัญ พระราชโอรสในสมเด็จพระเพทราชา
- เจ้าฟ้าอภัยและเจ้าฟ้าประมศร์ พระโอรสในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ
- พระองค์เจ้าขึ้นและพระองค์เจ้าเกิด พระราชบุตรในกรมพระราชวังบวรเสนาพิทักษ์
- กรมหมื่นจิตรสุนทร กรมหมื่นสุนทรเทพ และกรมหมื่นเสวกภักดี (เจ้าสามกรม)
พระโอรสในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ

จากจดหมายเหตุ วัน วลิต ซึ่งเป็นการบันทึกด้วยภาษาดัตช์ มีชื่อเดิมในภาษาฮอลันดา คือ Historiae Verhael der Sieckte ende Doot van Pra Interra Tsia ๒๒en Coninck in Siam. โดยผู้เขียน “นายเยเรเมียส ฟาน ฟลิต” ชาวฮอลันดา ที่ได้เข้ามาค้าขายในนามบริษัทดัตช์อีสต์อินเดีย โดยมีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการค้าในกรุงศรีอยุธยา ระหว่าง พ.ศ. ๒๑๗๖ – ๒๑๘๕ ซึ่งตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง โดยหนังสือที่เขียนนี้ได้สูญหายไป ต่อมาได้ถูกค้นพบโดยศาสตราจารย์ ไซอิชิ อิวะโอะ แห่งมหาวิทยาลัยโตเกียว และได้ถูกนำไปแปลเป็นหลายภาษา เช่น ฝรั่งเศส อังกฤษ สำหรับภาษาไทย สมเด็จพระกรมพระยาดำรงราชานุภาพ โปรดให้ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์) แปลจากภาษาอังกฤษ แล้วโปรดให้ใช้ชื่อภาษาไทยว่า “จดหมายเหตุวัน วลิต” ซึ่งแผลงมาจากนามผู้แต่งหนังสือ คือ “ฟาน ฟลิต – วัน วลิต” แต่ขุนวิจิตรมาตราแปลไม่แล้วเสร็จ ซึ่งต่อมา นางสาวนันทา สุตกุล ได้แปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยอีกวาระหนึ่ง จดหมายเหตุวันวลิตได้บันทึกไว้ว่า สถานที่สำเร็จโทษเจ้านายแห่งกรุงศรีอยุธยา อยู่ที่วัดเมรุโคกพญา โดยในบางตอนของจดหมายเหตุ กล่าวว่า ตอนที่เกี่ยวกับการสำเร็จโทษ สมเด็จพระเชษฐาธิราช และพระราชมารดา ว่า... “พระเจ้าแผ่นดินและพระราชมารดาก็ถูกนำตัวไปยังวัดปรักหักพังร้างวัดหนึ่ง ชื่อว่าวัดเมรุโคกพญา” และอีกตอนหนึ่งที่สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ได้ตัดสินพระทัยให้ประหารชีวิตพระโอรสพระเจ้าทรงธรรม อีก ๒ พระองค์ แต่พระมารดาขอชีวิตมิให้ประหาร โดยทรงขู่ว่าจะกระโดดลงไปในแม่น้ำ หากมีการประหารว่า... “ฉะนั้นในเวลากลางคืน พระองค์จึงให้นาเจ้าชายไปที่หน้าวัดเมรุโคกพญา อันเป็นที่ซึ่งกษัตริย์และเจ้านายองค์อื่นๆ ถูกสำเร็จโทษ” ดังนั้น จากจดหมายเหตุวันวลิต ซึ่งเขียนขึ้นในปี ๒๑๘๓ จึงเป็นหลักฐานยืนยันว่า “วัดเมรุโคกพญา” นั้นมีอยู่จริง และในปัจจุบัน ได้มีชื่อว่า “วัดโคกพระยา” ซึ่งน่าจะมาจากคำว่า “พญา – พระยา” วัดโคกพระยาในวันนี้ เป็นวัดร้างเล็กๆ แต่มีประวัติศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่อันทรงคุณค่ายิ่งนัก ที่ผู้อ่านทุกท่านสามารถเดินทางไปกราบสักการะถวายบังคมอดีตกษัตริย์วงศ์แห่งกรุงศรีอยุธยา ราชธานีแห่งสยามในอดีต...